

№ 48.

У Суботу 25. Новембра.

1844.

БОЙ ОРЛОВСКИЙ.

(Конаць.)

На стожеру сѣверномъ одъ землѣ,
У средь леда и вѣчнаго мраза,
Кажу люди едно чудо дивно.
Веле онди чудна тица сѣди,
Чудна тица, еданъ оро бѣлый.
Съ вити крили по свѣту покрива,
А глава му далеко допире,
Ба до южногъ, до црнаго мора.
Ніе орле осѣдио быо
Одъ старости, нѣти одъ жалости,
Веѣъ е орле побѣдио быо
Одъ зминого одъ сѣверногъ снѣга.
На стожеру сѣверномъ сѣди
Птицъ крилатый, тай орле сѣверный.
Кадъ ал' лети тица ластавица
Изъ далека, изъ западногъ свѣта,
А на крило орла сѣвернога.
Зле му гласе по югу донесе:
„Зло га лега, орле одъ сѣвера!
„Зло га лега на стожеръ сѣверный.
„Ето на те орла западнога,
„А съ нѣмъ войске, ни броя юй нема!
„Маше бичемъ змѣ крилатице,
„У западу коя се излеже.
„Тежко теби, орле одъ сѣвера!

Слуша орле тицу ластавицу. —
Дике крила... само едномъ мане, —
(Еданъ коракъ великомъ е доста!) —
На долети до Московга града,
Покрай града сави бѣла крила.
Кадъ ал' ево орла западнога!
Маше бичемъ змѣ крилатице,
А за нѣмъ мало и велико.
Тежко теби орле одъ сѣвера! —

А како се орли загледаше
Бистрымъ окомъ на полю широкомъ:
Тадъ полети орле одъ запада
Мане бичемъ змѣ крилатице,
Те удари орла сѣвернога,
Удари га по бѣли крили. —
Зло га ману, орле одъ запада!
Зло га ману, а зло га удари. —
Што га бичемъ по крили удари:
Снѣгъ му само съ кріоца отресе!
Снѣгъ опаде са витога крила;
Крила стреса тад' орле сѣверный,
Крила стреса, те ий разави...
Колико е кріоца развѣю,
Жарко сунце криломъ посакрию;
А ноѣ тамна орлу западноме
Крила црномъ копреномъ обузе.
Тад' дохвати орле одъ сѣвера
Витымъ криломъ орла западнога.
Живымъ огнѣмъ плануше му крила...
А узъ крила и Москове граде,
Да се види у той ноѣ тамной
Путь путова орлу западноме.

Оде тужанъ орле безъ обзира,
А остави дружбу у пустыни.
(Птицъ двоглавыи изъ нѣмачки гая
Силна крила узви, и потрга
Болъ перъ юшъ му изъ витогъ крила)
Бичъ крилатый за собомъ одвуче;
А кадъ доѣ, одкуда полети:
Бичъ крилатый заплете му крила...
Еданъ гробъ се отвори на полю
Крилатици и орлу западноме. —
Стара майка добро е саняла...
О мой орле, камо твоє перъ?

Ог. Острожаански.

СРБИ И НЬИОВЕ НАРОДНЕ ПЪСМЕ.

(Продуженіе.)

Што се саме битке тиче, ову у разнимъ одломцима, кои се у свему неслажу, различито описую. О смрти Югъ Богдана и ньгове за- друге, шта више и самогъ Кнеза Лазара нала- зе се многе една другой противне приповѣд- ке. Познато е изъ исторіе, да су Югъ Бог- данъ и браћа Юговићи десетъ година пре па- денія на Косову погинули, па при свемъ томъ ѣвници опетъ пѣваю смртъ Югъ Богдана и ньговы деветъ сынова као на Косову догодив- шу се. Найлѣпше описаніе ове битке садржа- ваю слѣдуюћи стихови, кои съ почетка пред- ставляю войску, кадъ е у походу была.

Царъ Лазаре сѣде за вечеру,
Покрай ньга царица Милица;
Вели ньму царица Милица:
„Царъ Лазаре, Србска круно златна!
Ты полазишь сутра у Косово,
С' собомъ водишь слуге и войводе,
А кодъ двора никог' неоставляшь,
Царе Лазо! одъ мушкие глава,
Да ти може кнѣгу одниети
У Косово, и натрагъ вратити;
Одводишь ми деветъ миле браће,
Деветъ браће, деветъ Юговића:
Остави ми брата баръ еднога,
Едногъ брата сестри одъ заклетве.“
Ньой говори Србскій кнезь Лазаре:
„Госпо моя, царице Милице!
Кога бы ты брата найволѣла
Да т' оставимъ у бѣлу двору?“ —
„Остави ми Бошка Юговића.“
Тада рече Србскій кнезь Лазаре:
„Госпо моя, царице Милице!
Када сутра бѣлъ данъ осване,
Данъ осване и огране сунце,
И врата се отворе на граду,
Ты иштай граду на капію,
Туд' ће поћи войска на алае:
Све коньци подъ бойнимъ копльима,
Предъ нѣма е Бошко Юговићу,
И онъ носи крестаца Баряка;
Кажн ньму одъ мене благословъ,
Некъ да барякъ, коме ньму драго,
Па некъ съ тобомъ кодъ двора остане.“
Кадъ у ютру ютро освануло,
И градека се отворише врата,
Тад' ишта царица Милица,

Она стаде граду кодъ капіе,
Ал' ето ти войске на алае;
Све коньци подъ бойнимъ копльима,
Предъ нѣма е Бошко Юговићу
На алату васъ у чистомъ злату,
Кресташъ га е барякъ поклонію,
Побратиме! до коня алата;
На баряку одъ злата ябука,
Изъ ябуке одъ злата крестови,
Одъ крестова златне кѣте висе,
Те куцкаю Бошка по плечима;
Примаче се царица Милица,
Па увати за узду алата;
Руке склопи брату око врата,
Пакъ му поче тѣо говорити:
„О мой брате Бошко Юговићу!
Царъ е тебе мени поклонію,
Да пендешъ на бой на Косово,
И тебе е благословъ казао,
Да дашъ барякъ, коме тебе драго,
Да останешъ са многъ у Крушевцу,
Да имадемъ брата одъ заклетве.“
Ал' говори Бошко Юговићу:
„Иди, сестро, на бѣлу кулу;
А я ти се небы повратію,
Ни изъ руке кресташъ барякъ дао,
Да ми царе поклони Крушевацъ;
Да ми рече дружина остала:
Где страшивца, Бошка Юговића!
Онъ несмѣде поћи у Косово
За крестъ часный крвцу пролѣвати
И за свою вѣру умрѣти.“
Пакъ проѣра коня на капію.
Ал' ето ти старогъ Югъ Богдана,
И за нѣме седамъ Юговића,
Све е седамъ уставляла редомъ,
Ал' ни еданъ ни гледати неће;
Мало време за тимъ постояло,
Ал' ето ти Юговићъ Воина,
И онъ води цареве едеке
Покривене са сунцемъ златомъ,
Она подъ нѣмъ увати кулаша,
И склопи му руке око врата,
Па и ньму стаде говорити:
„О мой брате, Юговићъ Воине!
Царъ е тебе мени поклонію,
И тебе е благословъ казао,
Да дашъ едекъ, коме тебе драго,
Да останешъ са многъ у Крушевцу,
Да имадемъ брата одъ заклетве.“
Вези ньойзи Юговићъ Воине:
„Иди, сестро, на бѣлу кулу;
Небы ти се юнакъ повратію,

Ни царева едеке пустою,

Да бы знао, да бы погнуо;

Идемъ, сею, у Косова равно,

За крстъ часный крвцу пролѣвати,

И за вѣру съ браћомъ умрѣти.“

Пакъ проѣра коня на капию.

Кадъ то виђе царица Малица,

Она паде на каменъ студеный,

Она паде, пакъ се обезнани;

Ал' ето ти славного Лазара,

Када виђе госпођу Малицу,

Уд'рише му сузе низъ образе;

Онъ с' обзире съ десна на лево,

Те дозиваѣ слугу Голубана:

„Голубане, моя вѣрна слуго!

Ты одяши одъ коня лабуда,

Узми госпу на биеле руке,

Пакъ е носи на танану кулу;

Одъ мене ти Богомъ просто было!

Некой нѣи на бой на Косово,

Веѣхъ остани у биелу двору.“

Кадъ то зачу слуга Голубаве,

Проли сузе низъ биело лице,

Па одеѣде одъ коня лабуда,

Узе госпу на биеле руке,

Однесе е на танану кулу;

Ал' своимъ срцу одолѣт' неможе,

Да неиде на бой на Косово,

Веѣхъ се врати до коня лабуда,

Посѣде га, оде у Косово.

Овде истомъ слѣдуе описаніе саме битке;
прво извѣстіе о томъ доносе два гаврана, за-
тымъ долази кнежевъ слуга Милутинъ, ранама
обложенъ.

Кадъ е сутра јутро освануло,

Долеѣше два врага гаврана

Одъ Косова поля широкого,

И падоше на биелу кулу,

Вашъ на кулу славного Лазара,

Еданъ гракѣ, другій проговара:

„Да л' е кула славного кнезь Лазара?

Ил' у кули ниѣе никогъ неча?“

То изъ куле ватко нечуаше,

Веѣхъ то чула царица Малица,

Па излази предъ биелу кулу,

Она пыта два врага гаврана:

„Ой Бога вамъ, два врага гаврана!

Одъ куда ете јутросъ полеѣли?

Нвесте ли одъ поля Косова?

Виѣсте ли двие силне войске?

Есу ли се войске ударили?

Чја ли е войска задобыла?“

Ал' говоре два врага гаврана:

„Ой Бога намъ, царице Малице!

Мы смо јутросъ одъ Косова равна,

Виѣли смо двие силне войске;

Войске су се јуче ударили,

Обадва су цара погинула;

Одъ Турака нешто и остало,

А одъ Срба и што е остало,

Све ранѣио и искрваваѣно.“

Истомъ они тако бесѣђау,

Ал' ето ти слуге Милутина,

Носи десну у левой руку;

На нѣму е рана седамнаестъ,

Васъ му коньци у крвѣ огрезнуо.

Вели нѣму госпођа Малица:

„Што е, болаиъ! слуго Милутине?

Заръ издаде цара на Косову?“

Ал' говори слуга Милутине:

„Скни' ме, госпо, са коня витеза,

Уми мене студеномъ водицомъ,

И зали ме црвениемъ виномъ;

Тешке су ме ране освоиле.“

Скиде нѣга госпођа Малица,

И уми га студеномъ водицомъ,

И зали га црвениемъ виномъ.

Кадъ се слуга мало повратио,

Пыга нѣга госпођа Малица:

„Што бы, слуго, у полю Косову?

Ће погибе славный кнеже Лазо?

Ће погибе старый Югъ Богдане?

Ће погибе деветъ Юговниѣа?

Ће погибе Милошъ воевода?

Ће погибе Вуче Браковниѣу?

Ће погибе Бановиѣхъ Странна?“

Тада слуга поче казивати:

„Сви осташе, госпо, у Косову.

Ће погибе славный кнезь Лазаре,

Ту су многа копия изломѣна,

Изломѣна и Турска и Србска,

Али више Србска, него Турска,

Бранѣи, госпо, свога господара,

Господара, славного кнезь Лазара.

А Югъ ти е, госпо, погнуо,

У почетку, у бою првоме.

Погибе ти осамъ Юговниѣа,

Ће братъ брата издати нешѣде,

Доклегоѣ еданъ теѣѣше;

Јошъ остаде Бошко Юговниѣу,

Крестанъ му се по Косову вѣя;

Јошъ разгони Турке на булюке,

Као соко тице голубове.

Ће огрезну крвца до колѣна,

Ту погибе Бановиѣхъ Странна.

Милошъ ти е, госпо, погинуо
 Кодъ Ситнице кодъ воде студене,
 Ђено многи Турци изгинули;
 Милошъ згуби Турскогъ царъ Мурата,
 И Турака дванаестъ пљада;
 Богъ да прости, но га е родіо!
 Онъ остави споменъ роду Србскомъ,
 Да се прича и приповѣда
 Докъ е людій и докъ е Косова.
 А што пыташъ за проклетогъ Вука,
 Проклетъ быо и ко га родіо!
 Проклето му племе и кодіно!
 Онъ издаде цара на Косову,
 И одведе дванаестъ пљада,
 Госпо моя! лютогъ оклопника.“

Све ове приповѣдке често нась опоминуу на Илијду. Кадъ су Троянци на Грчкій логоръ ударили, дође Антилохъ ранѣиъ съ боришта, и Патроклесъ му пере ране, и служи га виномъ исто тако, као што е царица Милица слугу Милутина служила. У карактеру јунака могле бы се више пута едначе черте изнаћи: Омирова поезія свима е позната; збогъ тога се нећемо упустити у описаніе обичаја и поедини людій јуначкогъ вѣка. Ово е време свуда единако. Славянски су херои исто тако, као и Омирови, люди прости, страстолюбиви, гнѣвливи, и нарочити любители войне. Они држе храбростъ за највећу добродѣтель, почитую законъ, любе раскошность и великолѣпіе, често чине насилія, али нису никадъ сурови. Они никадъ не воде ратъ, као дивљи Американци, да ловѣ люди, напротивъ они почитую народна права, за вѣтъ свето хране, држе дану рѣчь, и боре се честно. Нѣювъ се карактеръ чрезъ христіанство јошѣ више подиже: у Србској се поезіи ни страховита osveta Грка, ни свирѣпостъ Тројанска невиди; овде влада вѣна човечность, побѣдители штеде заробљенике, нити траже задовольства срцу у крви побѣђеногъ непріятеля. — Женскій е полъ такођеръ кротчій. Славянка оногъ доба јошѣ е у кругу кућевногъ живота затворена, она редко кадъ излази на веће позориште, политично недѣйствуе, нитъ жива достоинство морално слободне и независиме особе, нѣно владаѣ и нѣни обичаи су јошѣ источни, па отудъ и произлази нѣна смиреность и боязливость, која се у тако названој женској поезіи наоди. Но зато опетъ мужъ почитуе жену, као свогъ друга, као свою матеръ и матеръ свое дѣце. Нигди нема примѣра у Србској поезіи, да се женскій полъ презире, као што се то у стихотвореніама више изображени, али морално покварени народа наоди. Уобште жена е была у оно време, т. е. око праа 14. столѣтія, кадъ су у Европи јунач-

ке пѣсме престале, и романъ оживіо, само еданъ предметъ гледаня у погледу нѣне тѣлесне лѣпоте: она е текъ нѣжнимъ чувствама своимъ на срца дѣйствовала. Сасвимъ е друго станѣ нѣно у поезіи старогъ вѣка, а нарочито у Србскимъ пѣсмама, гди нѣе више робиня, ако ю она светость јошѣ и неокружава, кою јој Нѣмачкій родъ дае, онај сыйный вѣнацъ честности, коимъ христіанство идеалъ жене увѣнчава.

(Продуженіе слѣдую.)

ИСКРИЦЕ.

XXII.*)

Бзыкъ е духъ човека, духъ народа. Гди е языкъ смѣшанъ, онде су смѣшане и душе; гди два языка господую, онде единодушія не може бити. Ово двойство показуе два различита народа, туђа еданъ другомъ; показуе старый ратъ или новый, сакривеный или видимый. Не може капа ни да трпи, ни да сбаци клобукъ, незна заповѣдати, а јошѣ маѣ слушати. Гди единости нѣе, нѣе ни крѣпости. Тко незна да люби, незна ни да искрену истину рекне; гди истине нѣе, нѣе ни дике ни разума. Међу нашимъ жалостима има јошѣ нешта добра, има дике, разума и любви, исто онако, као што у голимъ планинама међу стѣнама отвори се наеданпутъ ненадана зелена долиница, гди вѣтаръ нештети и сунце непопржи; али е много драче, коя раздире ноге и руке; сува намъ е земля, вѣтаръ свуда душе, стабла гули, цвѣће чула.

Нисмо мы, врста учены, съ народомъ нашимъ нити добро састављени, нити добро разлучени; съ нѣмѣ се мѣшамо, не да му дамо што годъ одъ нашегъ племства, или да му што годъ одъ нѣгове простоте украдемо. Мы се съ народомъ мѣшамо, да будемо и мы и онъ тужни и горій. Нѣе овај духъ, духъ милости-ве любви, кои нась къ нѣму притеже, него живинска желя немила, као кужанъ, кои тражи кога ће отровати.

Кои ће, Боже, бити свршетакъ толики грѣха безъ сладкоће, толики туга безъ хвале? Коя ће бити у будућности судбина наша? Коя ће крвь придобити, Латинска или Славянска? Или јошѣ друге народе очекивашъ у удалѣтнимъ вѣковима, бѣдна домовино моя!? Малена си међу југославянскимъ сестрама твоима; но некій ми гласъ све единако говори, да ты нећешъ бити мања ни ружнија, него да ће се пѣсме твоје на далеко чути и орѣти, и упокоити у гробу сынове твоје, кои су умрли узаюби се у те, и плачући не свое несреће, него братинске.

*) Искрице 20 и 21 посве се ограничаваю на помѣстность Далмаціе, зато іѣ овде и несаобщтавамо. Учр.

Уредникъ Милошъ Поповићъ

Издаво и печатано у Правителственој Книгопечатни у Београду

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА